

Přelom 15. a 16. století

- Pobaltí → Skandinávie
- Portugalsko → Britské ostrovy
- Rychlejší průběh vztahu majority k Romům:
  - Represe ve 30. letech 16. stol.

16. století

- Mandáty:
  - vyhánějící cirkány ze zemí (Morava 1538, Čechy 1545)
  - Fyzická likvidace (1556)
  - Nejednotný postup, dodržování závislé na politické situaci (války)

17. století

- Třicetiletá válka (1618 – 1648)
  - ustoupení od pronásledování =>
Romové v armádách (Švédsko, Francie)
- 2. polovina 17. století
  - 1697 Vogelfrei x 1698 první doložené usazení na Moravě – Štěpán Daniel, kovář, panství Kouniců
  - Informační tabule

Das Ist die Straff der Lin schleichen den
Zweiner

2. polovina 18. století

- Marie Terezie (1740 – 1780)
  - „3x a dost“ – vyhnání → vymrskání → zabití
  - první asimilační pokusy v Uhrách
  - uznání rodné země pro Romy
- Josef II. (1780 – 1790)
  - 1783 sčítání Romů na Moravě
  - legalizace pobytu Romů na Moravě a nucené usazení

19. století

- sjednocení úředního postupu proti všem tulákům a práce se štítícím lidem:

konec přímé fyzické likvidace

domovská příslušnost k obci (1863)

policejní vyhošťování a postrk (1871)

donucovací pracovny a polepšovny (1885)

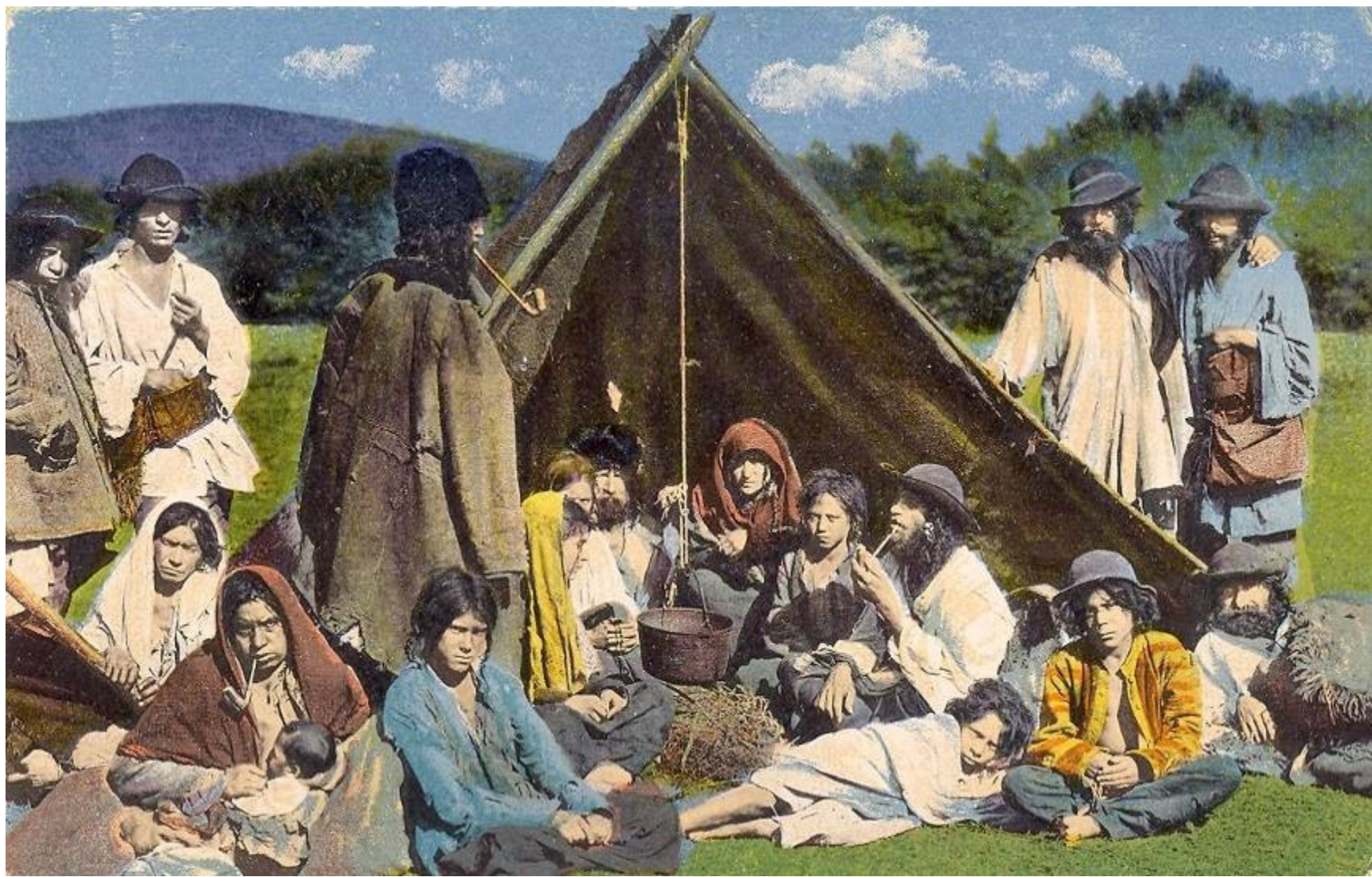
- 1888 přípis rakouského ministerstva vnitra
- 14 bodů
- Romy z cizího území možno vykázat
- obživa na základě povolení

Burabai

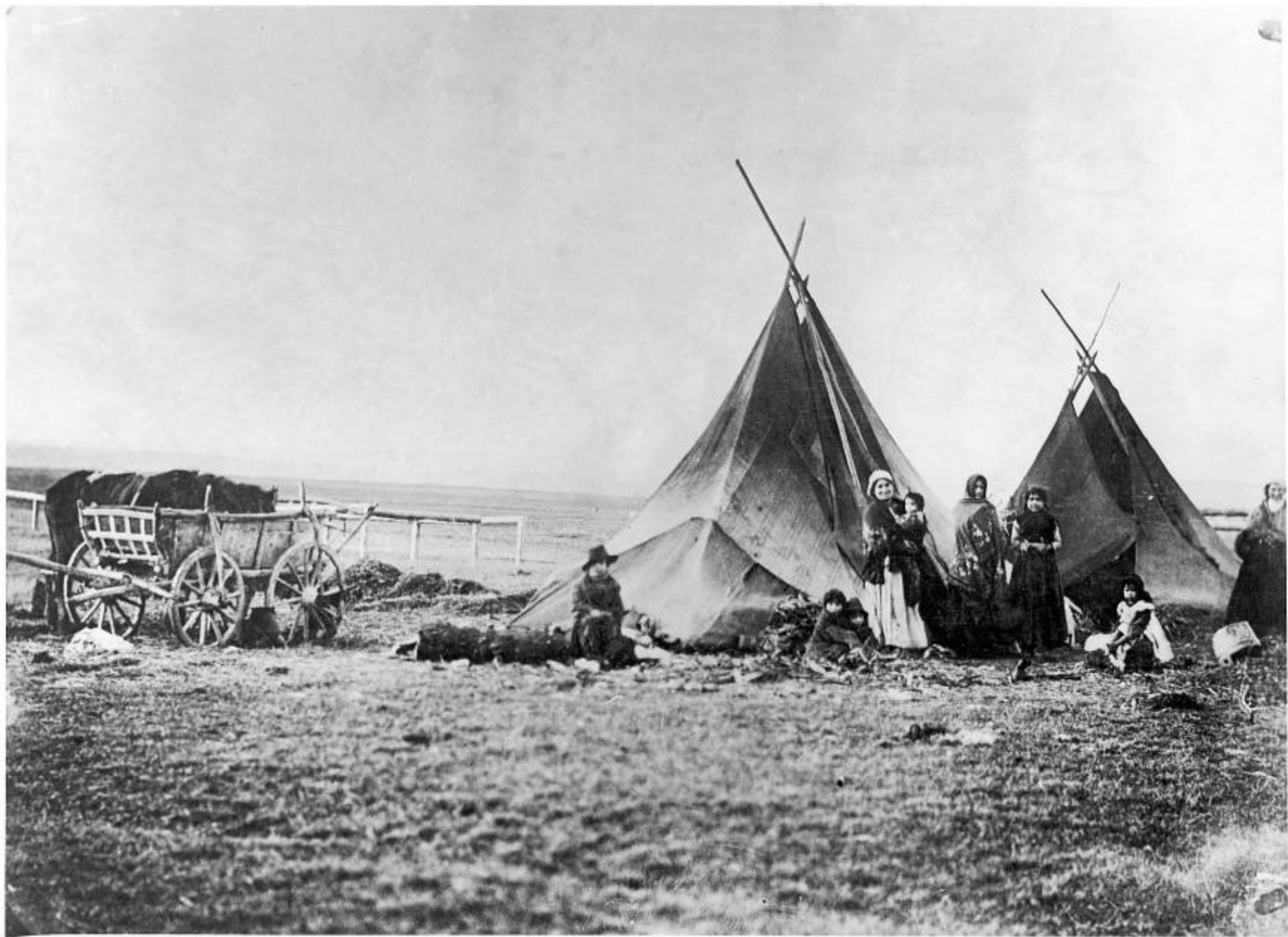

První republika

- Na území Československa 70 – 100.000 Romů
- Subetnické skupiny: slovenští Romové, maďarští Romové, moravští Romové, čeští Romové, Sinti, olášští Romové
- Tradiční způsoby obživy: kovářství, hudba, obchod, pomocné práce

Obz. 32. Cigánské chaty u Strážnice.

• 1927 – zákon č. 117 „o potulných cikánech“

cikánské legitimace
kontrola a omezení kočování

1. Rodisko: *Nov. Sr. Jan*
zem: *Slovensko*

2. Dátum narodenia (alebo veku): *1. 11. 1881*

3. Stále bydlisko, ak má také aspoň po časť roku: *Šekule*

4. Domovská obec, ak je zistená:
obec: *Nov. Sr. Jan*
okres: *Malacky*
zem: *Slovensko*

5. Stav rodinný: *žena s Auon, 10. Malickom*

6. Zamestnanie: *geometrický dělník*

7. Reči, ktorými hovorí: *slovensky a nikausky*

Podpis majiteľa legitimácie:

(Ak nevie písať, odtisk ukazovadka pravej ruky, ak chýbi tento, najbližšieho združeného prstu.)

Osobný popis majiteľa legitimácie.

8. Výška v cm: *154 cm*

9. Postava: *silná*

10. Obličaj: *podlouhlý, hučdý*

11. Vlasy: *tmavokastanové, krátke*

12. Fúzy: *~ ~ ~ němeč. kuř*

13. Oči: *tmavohuďé*

14. Čelo: *vysohé, sklon píkruj*

15. Nos: *pluťe přímí*

16. Ústa: *malá, ply přejie, slusté*

17. Zuby: *zdravé*

18. Brada: *vyčúvajici*

19. Zvláštne znamenie: *pravý palec pod nehtom prodlý, u prostřed pila ve planové krajine Holikon 4 cm dlouhou jizvu, na levé ruce na hřbetě madárskom korunu a quak*

Přístup potulných cikánů
a tuláků zakázán

Táborňní
podle ústřední společnosti
se zahazuje
pod pokrovní 50k
Obec, 1901

- Soužití s majoritou
  - vzdělávání
  - interetnické sňatky
  - přebírání kulturních jevů

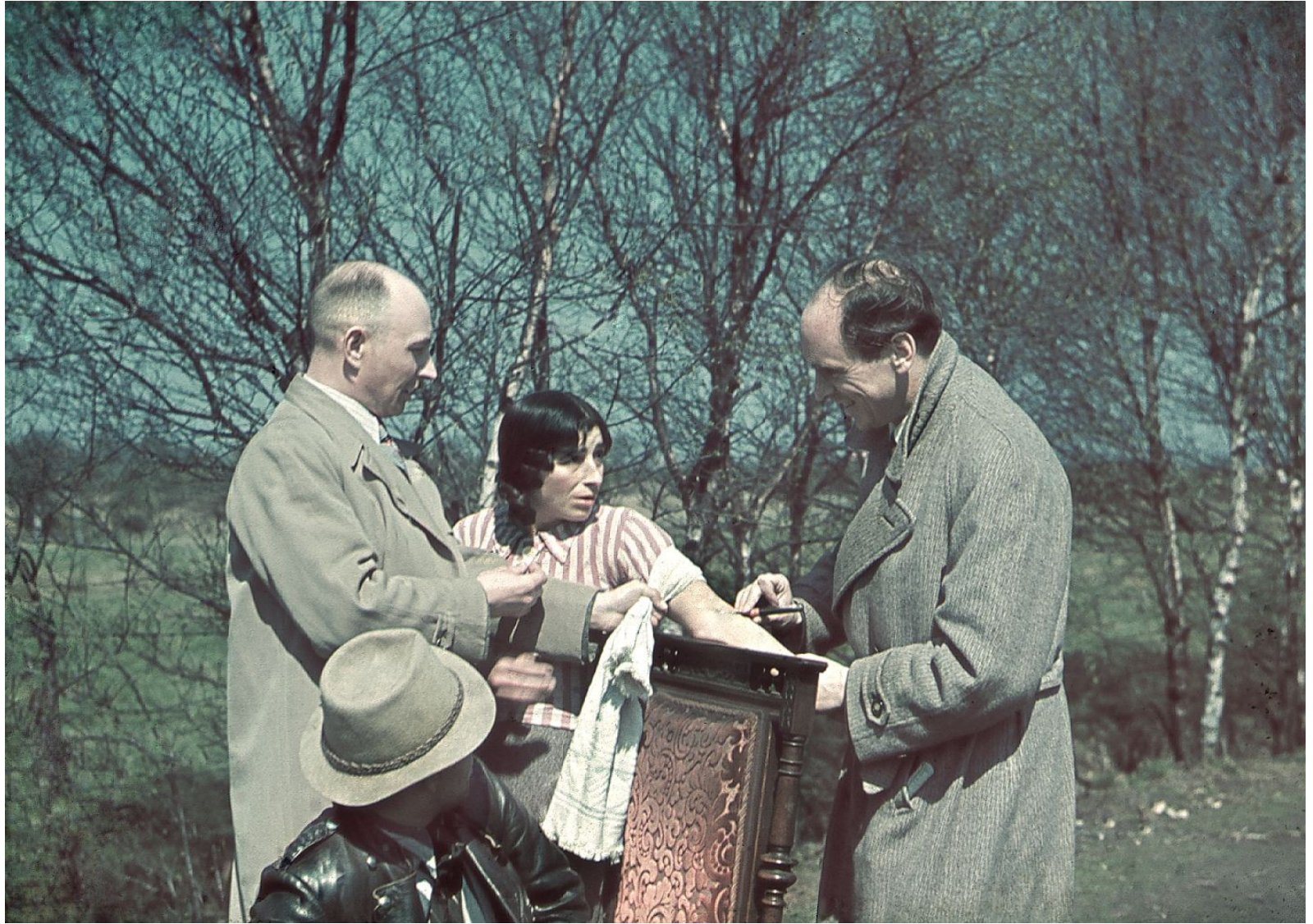

Druhá světová válka

- 1933 Cikáni = asociálové
asociálnost závisí na genetické vybavenosti
- 1936 výzkumy dr. Rittera a E. Justinové
- Nečistá rasa stejně jako Židé
- 1938 potírání cikánského zlořádu:
  - zákaz kočování, deportace

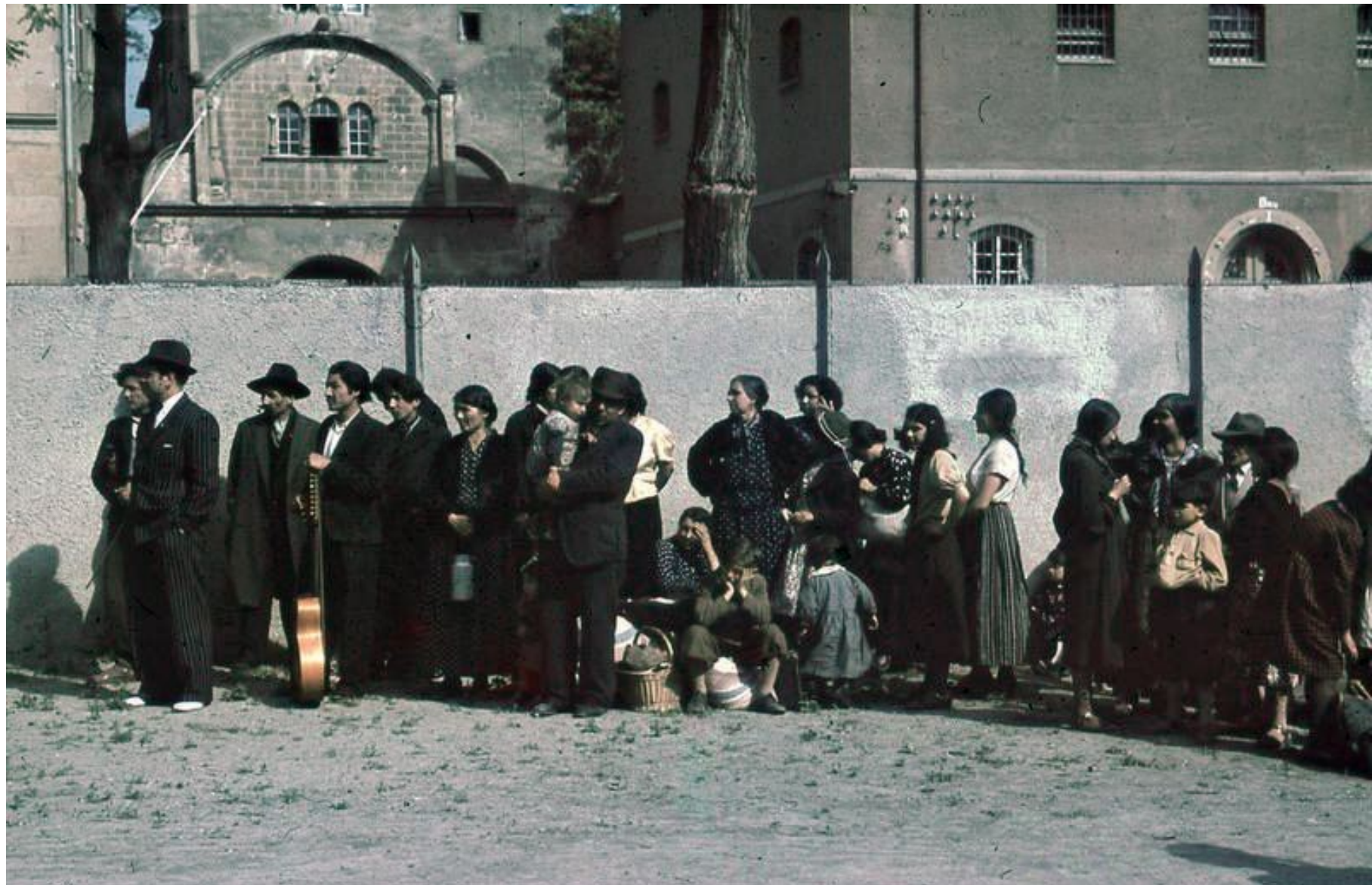

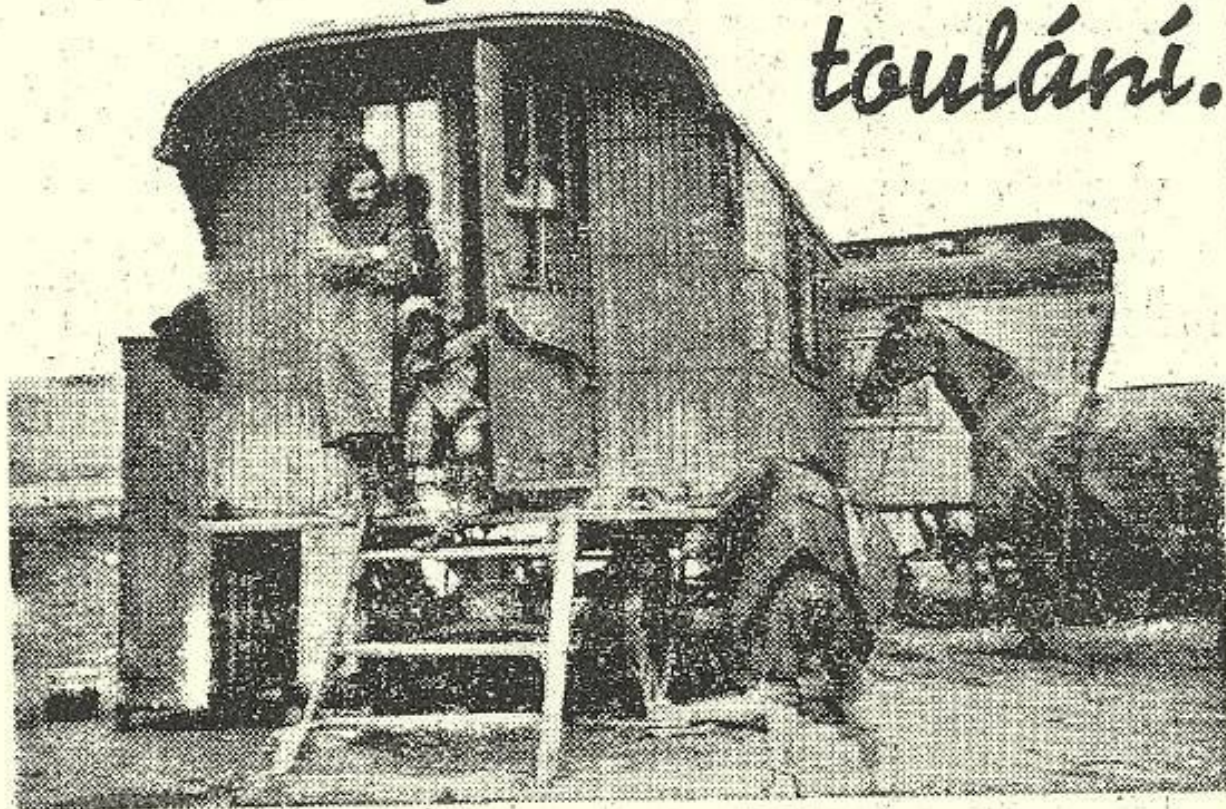

Protektorát Čechy a Morava

- Do roku 1942 platily zákony první republiky – namířeny proti „práce se štítící“ a „asociálům“
- Od roku 1939 se museli všichni Romové usadit
- Od roku 1942 pouze německá legislativa vedená proti cikánům a cikánským míšencům
  - Osvětimský výnos
  - Preventivní potírání zločinnosti
  - Potírání cikánského zlořádu

Konec cigánského toulání.

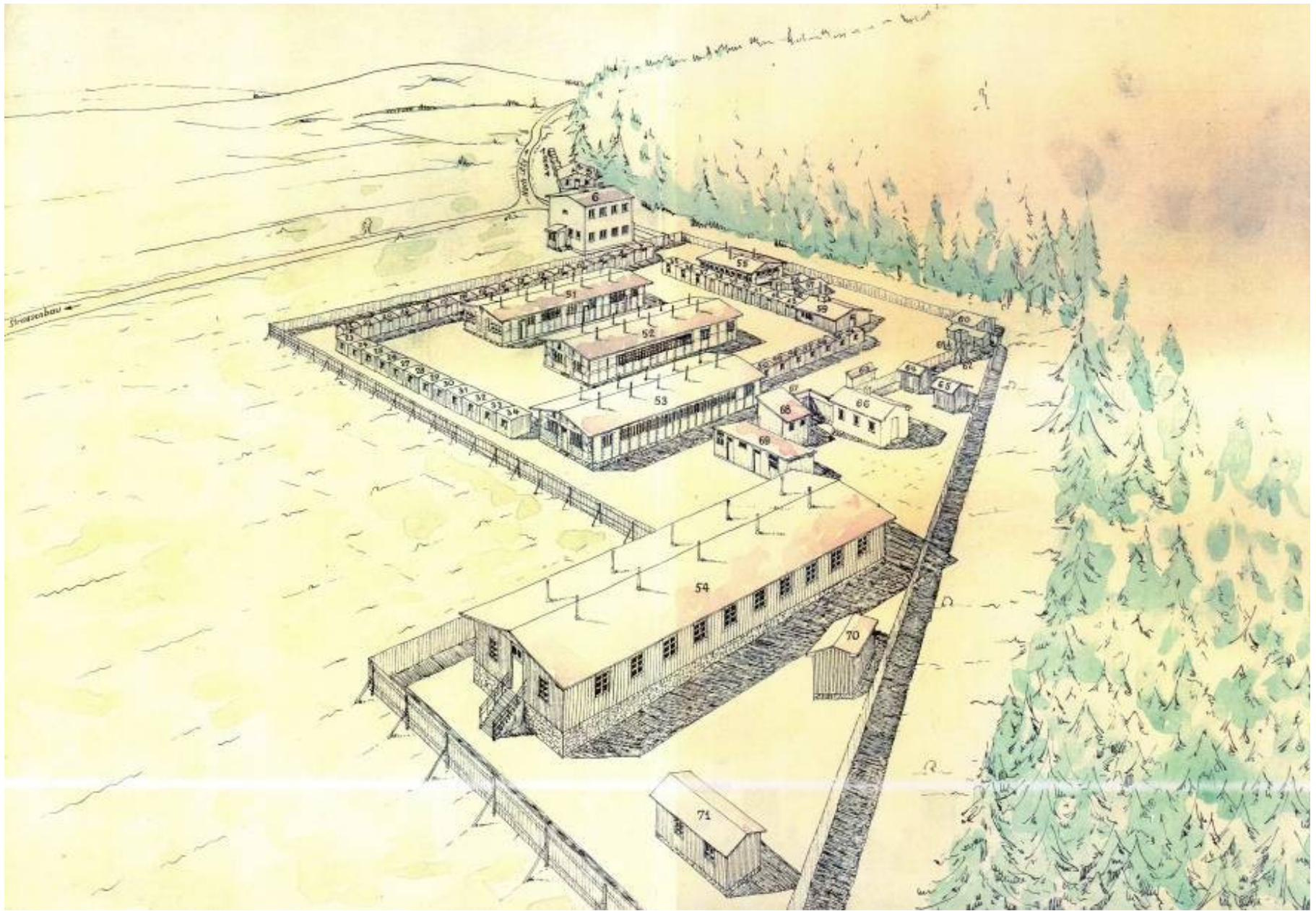
»Čechie. Praha XII.

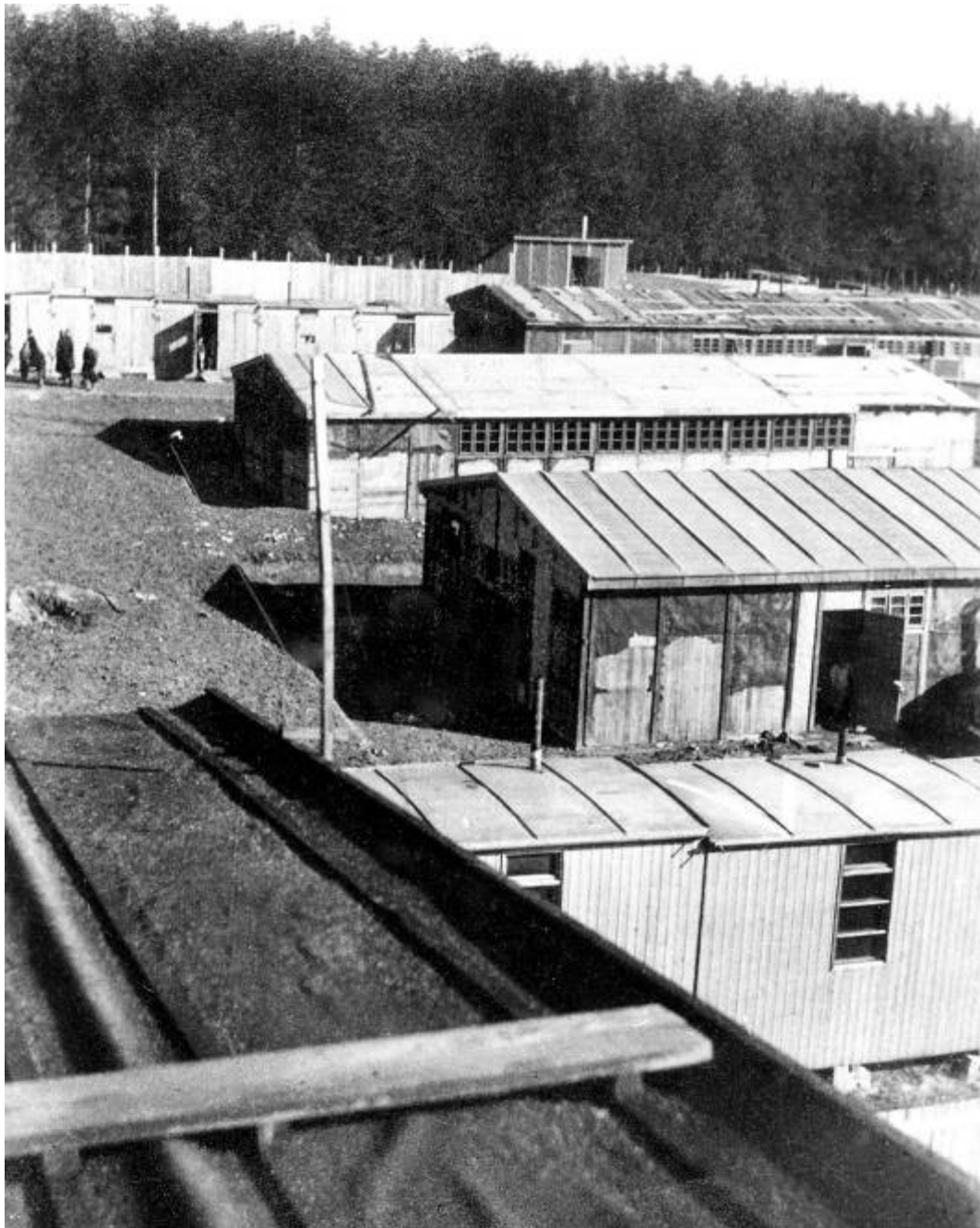
Foto CEPS.

Úředním zákazem bude změněn život našich věčných tuláků-cikánů. Budou těmto lidem vykázána pevná sídla a cikáni budou donuceni k výměně svého tuláctví za rolnictví a řádná řemesla. Bude to jedna z nejpronikavějších sociálních reforem.

- Tábořy v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu:
  - 1940 kárné pracovní tábořy – 10 – 25% Romů
  - 1942 sběrné tábořy (donucovací pracovní)
  - 7/1942 cikánské tábořy
  - celkem vězněno 2.700 osob
- Transport do Auschwitz II. – Birkenau

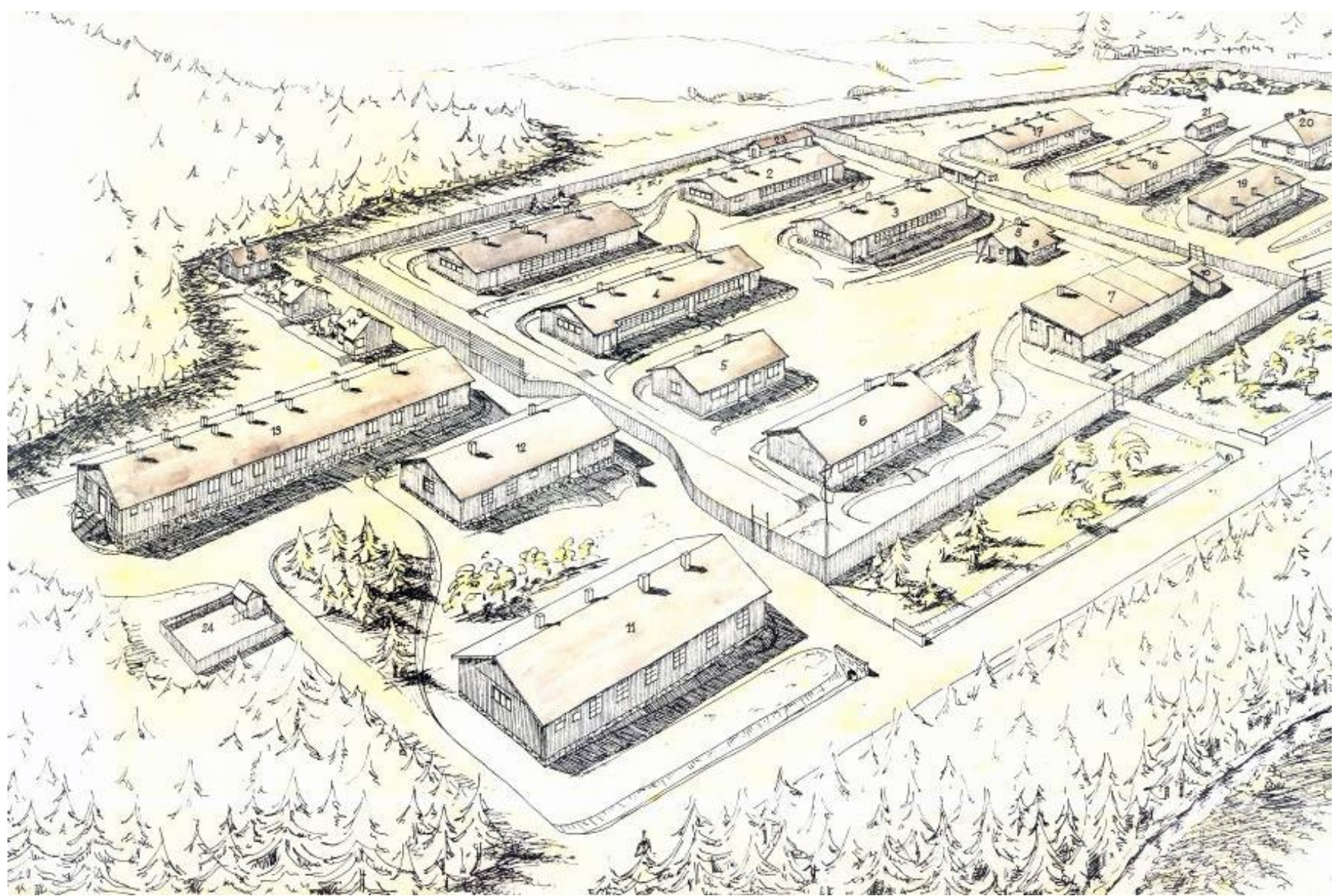

**Rekreační zařízení
ŽALOV
Hodonín u Kunštátu**

**VSTUPTÉ
PROSÍM**

Slovensko

- Legislativa → konečné řešení
- 1939: odebrány kočovnické a živnostenské listy
státní občané x cizí živly
pracovní jednotky
- 1941: usazení
izolace od místního obyvatelstva
pracovní tábory

- 1944: zajišťovací tábor pro cikány
spolupráce s partyzány

- Následky 2. svět. války na Slovensku:
  - několik set obětí
  - narušené vazby s domácím obyvatelstvem
  - ještě větší bída

- Následky 2. světové války v Čechách a na Moravě:
    - v roce 1942 na území protektorátu 6.500 Romů
    - V roce 1945 583 Romů
- => zahynulo 90% předválečné romské populace

Následky 2. světové války v Evropě:

- v koncentračních táborech zahynulo 300 – 500 tisíc evropských Romů (20 000 v Osvětimi)

- Romské termíny pro genocidu:

Murdaripen / Baro mariben / Porrajmos

Československo 1945 – 1989

- Čechy a Morava:
  - návrat do domovských obcí
- Slovensko:
  - zhoršené životní podmínky
  - zdvojnásobení počet
  - osídlování pohraničí =>
    - nekvalifikovaná práce
    - narušení rodinných svazků
    - nové neznámé principy způsobů obživy, způsobu života
    - povinné vzdělávání (x jazyková nevybavenost)
    - sociální status místo národnostního

- Represivní postup:
  - zákaz vstupu do měst
  - 1947 soupis → Čechy a Morava 17 000
Slovensko 84 000
  - návrhy řešení
- Po 1948:
  - kočovní x usazení
  - komise pro řešení cikánské otázky
  - 1950 zrušen zákon z roku 1927

- zařazení Romů do socialistického státu
  - zaměstnání
  - bydlení
  - vzdělání
  - zdravotnictví

OBČANIA CIG. PÔVODU PREVÁDZAJÚ AJ NÁROČNÉ
PRÁCE PRI STROJOCH /ST. LUBOVNA/

STŘEDNÍ
ŠKOLA

- 1958 – zákon o zákazu kočování:
    - soupis a usazení kočovných Romů
    - rozdělení všech Romů do 3 kategorií
    - státní péče
- => asimilace

- 1965 – likvidace romských osad a přesídlování jejich obyvatel:
  - přehodnocené 3 kategorie
  - Plán likvidace a přesunu zkrachoval

- 1969 – 1973 Svaz Cikánů-Romů:
  - první romská politická organizace u nás
  - řešení životních podmínek Romů
  - podpora kultury a jazyka
  - pod tlakem normalizace zrušen

ROMÁNO LÍL

Z P R A V O D A J

2

1970

ÚSTŘEDNÍ VÝBOR SVAZU ROMŮ ČSR

- 80. léta 20. století – od asimilace ke kulturní integraci

- povolení kulturních spolků

- vzdělávání

X

- Romové stále nejsou národnostní menšina

- segregační postup při ubytování

- umísťování dětí do dětských domovů

- celkový úpadek a ztráta vlastní identity

Po roce 1989

- Od roku 1991 Romové národnostní menšina
- Zpočátku nové možnosti – participace na kulturním (festivaly, muzeum) a politickém (Romská občanská iniciativa)
- Následně pád na sociální dno – ztráta zaměstnání, segregace
- 1993 rozdělení federace na dva samostatné státy
- romská elita

Literatura

- **Fraser, Angus:** Cigáni. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998.
- **Himl, Pavel:** Zrození vagabunda. Neusedlí lidé v Čechách 17. a 18. století. Praha: Argo, 2007.
- **Nečas, Ctibor:** Romové na Moravě a ve Slezsku (1740–1945). Brno: Matice moravská v Brně, 2005.

- **Štampach, František:** Cikáni v Československé republice. Praha: Česká akademie věd a umění, 1929.
- **Dvořák, T. – Vlček, R. – Vykoupil, L. (eds.):** Milý Bore... Brno: Historický ústav AV ČR, Historický ústav FF MU, Matice moravská, 2003
- **Holý, Dušan – Nečas, Ctibor:** Žalující píseň. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1993.

- **Hrtánek, Ladislav:** Perzekúcia slovenských Rómov v právnych normách (1939–1941). Bulletin Muzea romské kultury 14, 2005, s. 83–84.
- **Janas, Karol:** Zabudnuté tábory. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov, 2008.
- **Kladivová, Vlasta:** Konečná stanice Auschwitz-Birkenau. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1994.

- **Nečas, Ctibor:** Nemůžeme zapomenout. Našti bisteras. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1994.
- **Nečas, Ctibor:** Holocaust českých Romů. Praha: Prostor, 1999.
- **Pavelčíková, Nina:** Romové v českých zemích v letech 1945–1989. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 12. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004.

- **Davidová Eva:** Romano drom. Cesty Romů. 1945–1990. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1995.
- **Lhotka, Petr:** Svaz Cikánů-Romů 1969–1973. In: Schuster, M. – Závodská, M. (eds.): Svaz Cikánů-Romů 1969–1973. Doprovodná publikace k výstavě Muzea romské kultury „Svaz Cikánů-Romů 1969–1973. Z historie první romské organizace v českých zemích.“ Brno: Muzeum romské kultury, 2009, s. 5–23.
- **Evans, Wyatt C.:** Roma rising: romské obrození. Praha: Argo, 2005.
- www.rommuz.cz – romistická bibliografie